

O noem mij bij mijn diepste naam , of 'Hoe heet je' (afscheid van Baarn)

Preek over Lucas 8: 26 - 39

Paaskerk Baarn, 1 februari 2015

Ds. C. Kruijswijk Jansen

Er is een tijd geweest dat ik een baard had en lang haar. Het ging niet goed met me. Ik was ziek. Als ik een contact probeerde te leggen, maakte ik ruzie, als ik iets probeerde goed te maken, maakte ik het stuk. Ik voelde me zo ellendig, zo vreselijk bang ook. Iedereen ontlied ik. Het liefst ging ik maar naar de begraafplaats, daar kwamen de minste mensen. Ik zie me nog lopen door de paden, en op zo'n steen zitten met m'n hoofd in m'n handen. Een keer ben ik op zo'n platte zerk gaan liggen, op m'n rug. Ik schreeuwde het uit van ellende. Waarom toch...?

Op een dag kwam daar een man op mij af. Ik schrok en wilde weg, maar hij hield mij vast met zijn ogen, hij dwong mij te blijven staan. Hij vroeg iets, ik hoorde hem niet, hij pakte mij bij mijn schouders en keek mij diep in de ogen. Hoe heet je, vroeg hij. Ik heet Legio, zei ik, ik heb allemaal ellende in m'n hoofd. Toen zei hij iets moois. Je heet niet meer Legio. Jij heet Adam. Jij bent mens!

Het is precies tien jaar geleden, 16 januari 2005, dat ik dit verhaal vertel in een jeugddienst. Er zat veel biografie in mijn vertelling, ik kén het gevoel van aan de grond zitten. Ik werd geïnspireerd door de wijze waarop Karel Eykman in de kinderbijbel Woord voor woord dit verhaal vertelt. Het is ook van zijn interpretatie dat deze griezelige mens, zoals Eykman hem noemt, tenslotte de naam Adam krijgt. Wat een vondst. Het is precies de kern van de bedoeling van Jezus. Het gaat God erom dat je méns wordt. De afbeelding die Bert Bouman erbij tekende, is mij lief geworden, hoe de ene mens de ander tot troost is en tot zichzelf brengt. Legio is dood en begraven, je ziet de naam Legio op de steen getekend. Adam is opgestaan en leeft!

In dit bijbelverhaal wordt het diepe verlangen getekend dat je als mens gekend wordt en aanvaard. Soms gebeurt dat in een ontmoeting met een ander, dat ineens het besef tot je doordringt, dat wat hier gebeurt, van God moet zijn. Zo'n ander wordt dan een messias voor jou. Ik maakte dat mee in het begin van mijn predikantschap. Ik zat diep in de put. Ik dacht dat men het mij erg moeilijk maakte, ik denk nu dat ik het buitengewoon moeilijk vond om predikant te worden. Tegen Margreet zei ik: Zo wil ik geen 65 worden. Of ik word toch sportleraar, of ik ga me bijscholen om in een psychiatrisch ziekenhuis te gaan werken.

Dat laatste is het geworden. Ik ging drie maanden intern op cursus naar Zon en Schild om de psychiatrie te leren. Daar ontmoette ik de trainer Wybe Zijlstra, die de kunst verstond om bijbelverhalen met levens van mensen te verbinden. Hij daalde op een middag met mij af in mijn ziel. Ik voelde mij zó gekend, dat ik van dat moment af voluit gemeente predikant ben geworden, en gebléven tot op vandaag. De oude Wybe Zijlstra is mijn messias.

Ik zat in die jeugddienst tien jaar geleden zó in m'n verhaal, dat ik helemaal vergat te zeggen dat de man die mij tot mijzelf bracht Jezus is. ik vond dat toen wel een misser, nu besef ik dat ieder mens die je mens doet zijn een Jezus, een messias voor je kan zijn. Iedere keer als dat gebeurt, is die ander die je mens maakt een teken van de andere zijde, van God.

Een messias is iemand die het voor jou opneemt, die je vraagt 'Hoe heet je', 'Wie ben je', 'Wat houd je bezig'. Je ziet het in de afbeelding van het muurplastic ergens op de route naar Santiago. De Emmaüsgangers, nog beduusd van de kruisdood van Jezus zijn onderweg van Jeruzalem naar Emmaüs. Dan komt Jezus bij hen lopen en houdt ze staande. Dat zie je aan de voeten. Jezus zet een voet dwars om hen te vragen wat hen bezighoudt. Een pas op de plaats maken, het is een prachtig voorbeeld van wat pastoraat voorstelt.

De man tussen de graven voelt zich hopeloos verloren. Hij schreeuwt, doet zichzelf pijn. is bang voor Jezus: 'Doe me geen pijn'. Hij gaat de mensen uit de weg. Vol angst roept hij tot Jezus 'Ga toch weg'. Hij maakt zich onbereikbaar, maar Jezus geeft het niet op, hij dringt tot hem door met slechts die ene vraag: 'Hoe heet je?'. De afbeelding van Bouman hoort tot de kern van de bijbel, dat de mens in jou wordt gezocht en gevonden. Kom maar, ook ben al ben je naakt en vuil en stink je. ik hou je vast, wees maar niet bang. Die houding brengt je ertoe je te uiten. Er is iemand die naar jouw chaos luistert, die daar niet bang voor is. En langzaam trekt de angst en de paniek weg en maakt de chaos plaats voor rust.

Het is een kern in de bijbel, dat een mens mag worden wie hij / zij is. Ik heb die uitdrukking geleerd van Okke Jager, die in een boek over de Apostolische Geloofsbelijdenis 'De wederopstanding des vleses' behandelt, zeg maar het leven na dit leven, het leven dat je thuis brengt bij je zelf, als een belofte. Hij zegt: Het gaat er niet om dat

je een ander wordt, omdat je niet deugt. Het gaat er ook niet om dat je jezelf moet blijven, omdat je genoeg hebt aan wie je bent. In geen van beiden zit toekomst. Óf het is een ontkenning van jezelf, óf je gaat op de oude voet verder. Nee, er is een derde weg: Jezelf wórden, worden wie je bent: diep in jou zit iets moois verscholen, daar moet je naar op zoek, dat met tevoorschijn komen. Tevoorschijn geloven, kon Piet Suurmond zeggen. De witte steen in jou waarop jouw naam staat: God ként die naam!

Ik ontmoette een vrouw die op, late leeftijd trouwde met een weduwnaar. Zijn kinderen waren fel tegen. Misschien zagen ze de vrouw liever niet op de plaats van hun moeder, in ieder geval maakten zij zich zorgen over de erfenis. Toen tot overmaat van ramp de weduwnaar vroegtijdig overleed, bleef de vrouw bitter en ontgoocheld en kinderloos achter. Haar gezicht was een en al bitterheid. Ik zocht haar regelmatig op. Eén keer liet zij zich gaan, ging haar gezicht open en zag ik iets liefs diep in haar. Dat ene moment was voor mij voldoende om het met haar vol te houden als pastor.

Er zijn zoveel bijbelverhalen die hiervan getuigen. de laatste weken kwamen ze aan bod. De oude Sara, als zij hoort dat haar het moederschap toe zal vallen, beziet zij haar lichaam en zegt letterlijk 'Ik ben versleten', dat wat je zegt van oude kleren. Die kunnen zo in de container van het Leger des Heils. Een prachtig symboolverhaal. Zij krijgt te horen dat een mens in Gods ogen nooit te oud is. De jonge Maria, die ook het moederschap als belofte in haar schoot krijgt, hoe oud zal ze zijn? Zeven jaar, twaalf misschien? Ook zij beziet zichzelf. Ik ben toch veel te jong, ik heb nog nooit gevreeën. Ook haar wordt gezegd 'Vrees niet'. Veertien dagen geleden zaten we bij de Samaritaanse vrouw op de rand van de Jakobsbron. 'Geef mij te drinken', zegt Jezus. Het gaat daar niet over water putten, maar over een vrouw die zich volstrekt verdroogd en verloren voelt. Het over wat er in haar zit waar zij geen weet van heeft: Als Jezus tegen je zegt 'Geef mij te drinken', dan héb je te drinken, dan welt er diep in jou een bron van levend water! 'Jij bent zélf een bron van levend water', zegt Jezus tegen haar.

De man in ons verhaal krijgt de opdracht om naar huis te gaan en aan iedereen te vertellen wat er met hem gebeurd is. Ik zie al voor me dat hij thuis komt en uitroept 'Ik heet Adam, ik ben mens'.

Anderen worden vrienden met hem en nemen hem op in hun gemeenschap. Althans, zo is het visioen dat ik zag in de Catacombe van Priscilla in Rome. Zeven mensen zitten aan de avondmaalstafel. Niet de twaalf leerlingen met Jezus, maar de zeven toenmalig bekende wereldvolkeren. Er is geen onderscheid, ieder heeft een naam, ieder mag er zijn. Voor ieder is voldoende: je ziet vijf manden met brood en twee schalen met vis. Het is het visioen van de brood vermenigvuldiging van Jezus voor iedereen op aarde. Misschien kent Barak Obama dit fresco ook. In zijn inaugurele

rede zei hij president te willen zijn voor Joden, Christenen, Moslims, Hindoes, Boeddhisten, Indianen en niet gelovenden. Er is geen onderscheid, ieder mag er zijn. Het geheim dat openbaar wordt als iemand de moeite te nemen om je te vragen naar je naam.

Daarom is het zo'n aangrijpend gedicht van Neeltje Maria Min. "Voor wie ik liefheb wil ik heten" :

Mijn moeder is mijn naam vergeten, / mijn kind weet nog niet hoe ik heet. / Hoe moet ik mij geborgen weten?

Noem mij, bevestig mijn bestaan, / laat mijn naam zijn als een keten. / Noem mij, noem mij, spreek mij aan, o noem mij bij mijn diepste naam. // Voor wie ik liefheb, wil ik heten.

Het is 1966. Neeltje Maria is zojuist bevallen van een kindje dat haar naam nog niet kent. Haar moeder is intussen zo oud en dement dat ze haar naam ook niet meer weet. 'Hoe moet ik mij geborgen weten', dicht zij, 'O noem mij bij mijn diepste naam'.

Op de bovenste verdieping van een torenflat kom ik een vrouw tegen van ruim in de negentig. Zij is weduwe, nooit heeft ze kinderen gekregen, iedereen om haar heen is overleden. 'Noem me Bea, niemand weet meer dat ik zo heet, niemand noemt me meer bij mijn naam...'

Hoe heet je? Die vraag is ook het geheim van de gemeente. Ik u naar uw naam gevraagd, u vroeg mij naar de mijne. Ik ben dankbaar voor de momenten dat u de moeite nam om mij te verstaan, om mij de kans te geven mijn innerlijk te tonen, Ik ben u dankbaar om wat u aan mij gaf. Ik heb geprobeerd om van mijn kant ú recht te doen, om samen met u te zoeken naar zin en samenhang, naar úw zachte kern, naar het goddelijke in úw leven.

Soms heb ik gefaald, vaak is het gelukkig gelukt.

Ik voel mij een rijk mens. Niet omdat ik het zo goed deed, wel omdat ons zoeken ligt ingebed in de belofte: je hébt een naam, je mág iemand zijn, je bént iemand: een mens om van te houden.

O noem mij bij mijn diepste naam.

Amen.